

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ข้าวไทยสำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดสุพรรณบุรี

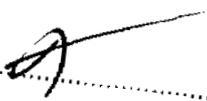
เยาวรัตน์ เขียวชาญ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ปีการศึกษา 2552

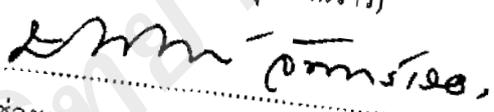
ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

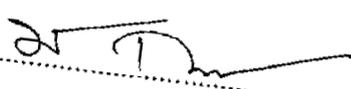
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อนุมัติวิทยานิพนธ์ เรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง
ข้าวไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดสุพรรณบุรี เสนอโดยนางเยาวรัตน์
เชี่ยวชาญ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตร
และการสอน

.....รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและบัณฑิตศึกษา
(นายตระกูล จันทสุนทร)
วันที่ 5 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2552

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ดร.นาริรัตน์ สุวรรณวารี)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ จันทรเรือง)

.....กรรมการ
(ดร. มารุต พัฒนาผล)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
(ดร.สันติ แสงสุก)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องข้าวไทย สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดสุพรรณบุรี
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ จันทรเรือง ดร. มารุต พัฒนาผล
ชื่อนักศึกษา	เยาวรัตน์ เชี่ยวชาญ
สาขาวิชา	หลักสูตรและการสอน
ปีการศึกษา	2552

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องข้าวไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดสุพรรณบุรีมีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้หลักสูตรได้แก่ นักเรียน ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4/3 โรงเรียนอนุบาลสมเด็จพระวันรัต อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ปีการศึกษา 2552 จำนวน 35 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบสนทนากลุ่ม แบบประเมินโครงร่างหลักสูตร แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.820 แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงาน และแบบวัดเจตคติต่อข้าวไทย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(standard deviation) และการทดสอบที (t-test dependent) และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องข้าวไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าสถานศึกษาควรจัดการศึกษาให้สอดคล้อง กับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่น เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงของตนเอง และท้องถิ่นซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดความรักความหวงแหน และภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง และจากการสำรวจความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความคิดเห็นว่าจะพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องข้าวไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดสุพรรณบุรี และมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียน

2. ผลการพัฒนาหลักสูตร พบว่า หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง ข้าวไทย ฉบับร่าง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดสุพรรณบุรี ประกอบด้วย หลักการ วิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะความสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด

คำอธิบายรายวิชา โครงสร้าง ขอบข่ายเนื้อหา เวลาเรียน กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 10 แผนการจัดการเรียนรู้ ผู้เชี่ยวชาญประเมินหลักสูตรฉบับร่าง พบว่า หลักสูตรฉบับร่างมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างถึง 0.80-1.00 และมีความเหมาะสมในส่วนประกอบต่างๆ ดังนั้นหลักสูตรมีความสอดคล้องและเหมาะสม

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง ข้าวไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดสุพรรณบุรี โดยไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/3โรงเรียนอนุบาลสมเด็จพระวันรัต ซึ่งมีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติตามแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่านักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจมากขึ้น และจากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ พบว่านักเรียนมีความกระตือรือร้น สนใจและตั้งใจเรียนมาก บรรยายภาคในการเรียนสนุกสนาน ครูจัดกิจกรรมที่หลากหลาย โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ดี

4. ผลการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องข้าวไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องข้าวไทย ที่พัฒนาขึ้น หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนมีความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมการหว่านข้าว และการแปรรูปข้าวระดับดีมาก และพบว่ามีเจดคติต่อข้าวไทยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรด้านระยะเวลาในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องการปลูกข้าวของคนไทย จากเดิม 4 ชั่วโมง เพิ่มเป็น 5 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 ผลผลิตและการแปรรูปข้าว จากเดิม 2 ชั่วโมงเพิ่มเป็น 3 ชั่วโมง ทำให้นักเรียนทุกคนได้ฝึกปฏิบัติจริงส่งผลถึงความรู้อีกชอบ รัก เห็นความสำคัญและตระหนักในคุณค่าของข้าวไทยมากขึ้น

Thesis Title Development of the Local Curriculum Entitled "Thai Rice" for
Prathomsuksa 4 Students, Suphan Buri Province

Thesis Advisors Asst. Prof. Dr. Pramote Chanruang
Dr. Marut Patpol

Name Yaowarat Cheawchan

Concentration Curriculum and Instruction

Academic Year 2009

ABSTRACT

The objective of this research was to develop the local curriculum entitled "Thai Rice" for Prathomsuksa 4 students, Suphan Buri Province. The development had 4 stages: 1) studying basic information, 2) developing the curriculum, 3) experimenting the curriculum, and 4) evaluating. The sample taken using a simple random sampling was 35 Prathomsuksa 4/3 students from Anuban Somdetprawannarat School, Sam Chuk District, Suphan Buri Province, during the academic year 2009. The instruments used for this research were an interview form, a questionnaire, a focus group conversation, a curriculum evaluation form, a learning achievement test with a reliability of 0.82, a practical skill evaluation form, and an attitude test towards Thai rice. The data were analyzed in terms of mean, standard deviation, t-test, and content analysis.

The research results were as follows:

1. from studying basic information, the researcher found that the school should arrange education to fit to the community's needs in order that students can learn their local wisdom from direct experience which would help them to love and be proud of their communities. All participants agreed that the school should develop the local curriculum entitled "Thai Rice" and should have suitable activities for students.

2. from the development, the local curriculum entitled "Thai Rice" consisted of principles, vision, objectives, student' capabilities, desired characteristics, learning standard and indicators, course description, curriculum structure, content, period of studying, learning activities, instructional media and sources, measurement and evaluation, and 10 learning plans. The content consisted of Thai rice history, rice culture, kind of rice, equipment for farming, rice planting, revolution of kinds of Thai rice,

rice consumption, product and processed product, selling Thai rice, and Thai rice conservation. Experts evaluated that the curriculum had the index of consistence of 0.80-1.00.

3. the researcher experimented the curriculum with the students for 8 weeks, totaling 16 hours both theoretical part and practical part. The result was the students had more knowledge and understanding. Observing the students' behaviors, the researcher found that they were interested and paid much attention in studying. The environment in studying was fun. Teachers had various activities – child centered learning as well as students were able to do activities well.

4. for the measurement and evaluation, the students had higher learning achievement at a significance level of .01. The students were able to do the sowing and processing rice activities very well. They had a positive attitude towards Thai rice. However, there were some improvements. The 4th (rice planting) and 8th (product and processed product) learning plans should be increased in studying time from 4 hours to 5 hours and from 2 hours to 3 hours, respectively. These improvements would help all students to be able to do the activities which would help them to love and realize the value of Thai rice.

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ จันทน์เรือง ดร. มารุต พัฒนาผล ซึ่งเป็นผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และให้คำปรึกษา ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องในทุกขั้นตอนของการทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้ง ดร.นารีรัตน์ สุวรรณวารี ประธานกรรมการและดร.สันติ แสงสุก กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในความเมตตาไว้ ณ โอกาสนี้เป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.นารีรัตน์ สุวรรณวารี ดร.เนติ เฉลยวาเรศ นายสมเกียรติ กูเกียรติภูมิ นายธวัช หมอญาติ และดร.สุภัทศิริ พรสุรัตน์ ที่กรุณาเสียสละเวลาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือและให้ข้อเสนอแนะ ตลอดจนคำปรึกษาที่เป็นประโยชน์สำหรับการทำวิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลสมเด็จพระวันรัต คณะครู และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินการทดลองใช้เครื่องมือ และการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ด้วยดีเสมอมา

ขอกราบขอบคุณคณาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ที่ได้ให้ความรู้ ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ทำให้การทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา สมาชิกทุกคนในครอบครัว รวมทั้งญาติพี่น้อง และเพื่อนสนิทที่ไม่ได้กล่าวถึงในที่นี้ ที่ให้การสนับสนุน ส่งเสริมและเป็นแรงใจแก่ผู้วิจัย จนทำให้วิทยานิพนธ์สำเร็จสมปรารถนา

คุณค่าและประโยชน์อันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบบูชาแด่ผู้มีพระคุณทุกท่าน

เยาวรัตน์ เชี่ยวชาญ

สารบัญ

	หน้า
หน้าอนุมัติ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
ประกาศคุณูปการ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฎ
สารบัญภาพ	ฏ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายในการวิจัย.....	6
ความสำคัญของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
สมมติฐานการวิจัย.....	12
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
การพัฒนาหลักสูตร.....	14
ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร.....	14
หลักการพัฒนาหลักสูตร.....	16
รูปแบบของการพัฒนาหลักสูตร.....	17
กระบวนการพัฒนาหลักสูตร.....	22
คุณลักษณะของหลักสูตรที่ดี.....	24
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม.....	24
การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น.....	32
ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น.....	33
ความสำคัญของหลักสูตรท้องถิ่น.....	34
แนวทางการดำเนินงานจัดทำสาระการเรียนรู้ในหลักสูตรท้องถิ่น.....	36

	หน้า
บทที่ 2 (ต่อ)	
กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น.....	38
ข้าวไทย.....	43
ประวัติข้าวไทย.....	43
วัฒนธรรมข้าว.....	43
ชนิดของข้าว.....	45
การปลูกข้าว.....	46
เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำนา.....	48
วิวัฒนาการพันธุ์ข้าวไทย.....	49
การบริโภคข้าว.....	50
การค้าข้าว.....	51
ผลผลิตจากข้าว.....	52
การอนุรักษ์ข้าวไทยและสำนึกความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ของเกษตรกรปลูกข้าว.....	53
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	54
ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	54
การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	55
ขั้นตอนการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	56
แนวทางในการวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์.....	57
ทักษะการปฏิบัติกิจกรรม.....	57
เจตคติต่อข้าวไทย.....	58
ความหมายของเจตคติ.....	58
ประเภทของเจตคติ.....	59
องค์ประกอบของเจตคติ.....	59
การวัดเจตคติ.....	60
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	62
งานวิจัยในประเทศ.....	62
งานวิจัยต่างประเทศ.....	64
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	67
ขั้นตอนที่ 1 วิจัย (research) : การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน.....	67
ขั้นตอนที่ 2 พัฒนา (development) : การพัฒนาหลักสูตร.....	78

	หน้า
บทที่ 3 (ต่อ)	
ชั้นตอนที่ 3 วิจัย (research) : การทดลองใช้หลักสูตร.....	83
ชั้นตอนที่ 4 พัฒนา (development) : ประเมินผลและปรับปรุง หลักสูตร.....	85
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	93
ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน.....	93
ผลการพัฒนาหลักสูตร.....	107
ผลการทดลองใช้หลักสูตร.....	119
ผลการประเมินและปรับปรุงหลักสูตร.....	123
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	129
สรุปผลการวิจัย.....	129
การอภิปรายผล.....	131
ข้อเสนอแนะ.....	137
บรรณานุกรม.....	139
ภาคผนวก.....	146
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือและให้ข้อมูล.....	147
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์.....	149
ภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง ของแบบสัมภาษณ์.....	157
ภาคผนวก ง แบบสอบถาม แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง ของแบบสอบถาม.....	163
ภาคผนวก จ แบบสนทนากลุ่ม (focus group) แบบประเมินค่าดัชนี ความสอดคล้องของแบบสนทนากลุ่ม.....	168
ภาคผนวก ฉ หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องข่าวไทยและแบบประเมินค่าดัชนี ความสอดคล้องของหลักสูตร.....	174
ภาคผนวก ช แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบวัดผล สัมฤทธิ์ทางการเรียนกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ของ หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องข่าวไทย.....	339

ภาคผนวก (ต่อ)

ภาคผนวก ซ ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	347
ภาคผนวก ฉ แบบประเมินทักษะการปฏิบัติกิจกรรม.....	353
ภาคผนวก ญ แบบวัดเจตคติ และค่าอำนาจจำแนก (t) ค่าความเชื่อมั่น (O) ของแบบวัดเจตคติ.....	356
ภาคผนวก ก ภาพประกอบการพัฒนาหลักสูตร.....	360
ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์.....	377

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

สารบัญตาราง

		หน้า
ตาราง 1	สรุปวิธีดำเนินการวิจัย ชั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน.....	75
ตาราง 2	สรุปวิธีดำเนินการวิจัย ชั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร.....	81
ตาราง 3	แบบแผนการวิจัย one group pretest post-test design.....	83
ตาราง 4	สรุปวิธีดำเนินการวิจัย ชั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร.....	85
ตาราง 5	สรุปวิธีดำเนินการวิจัย ชั้นตอนที่ 4 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร.....	91
ตาราง 6	จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์.....	96
ตาราง 7	จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	99
ตาราง 8	จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมสนทนา.....	103
ตาราง 9	ขอบข่ายเนื้อหาสาระหลักสูตร ชาวไทยสำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 ฉบับร่าง.....	112
ตาราง 10	เวลาเรียนของหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง ชาวไทย สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดสุพรรณบุรี.....	113
ตาราง 11	ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ได้จากการประเมินหลักสูตรฉบับร่างของ ผู้เชี่ยวชาญ.....	116
ตาราง 12	คะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ชาวไทย ระหว่างก่อน กับหลังการใช้ หลักสูตรของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4.....	124
ตาราง 13	ผลการประเมินทักษะการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 เรื่องการปลูกข้าวของคนไทย.....	125
ตาราง 14	ผลการประเมินทักษะการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 เรื่องผลผลิตและการแปรรูปข้าวไทย.....	125
ตาราง 15	ผลการประเมินเจตคติเกี่ยวกับข้าวไทย สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดสุพรรณบุรี.....	126
ตาราง 16	แสดงผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และ ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	348
ตาราง 17	แสดงผลคะแนนจากการทดสอบเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อน-หลังการใช้หลักสูตร.....	350
ตาราง 18	แสดงค่าอำนาจจำแนก (t) ของแบบวัดเจตคติ สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลสมเด็จพระวันรัต.....	359

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	11

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี